

корпоративного управління; використання аналітики даних для виявлення аномалій у звітності.

Отже, підсумовуючи слід зазначити, що фальсифікація фінансової звітності має серйозні наслідки як для фінансової безпеки окремих підприємств, так і для економіки держави в цілому. Шахрайства з фінансовими документами можуть проявлятися, зокрема, у ситуаціях, коли прибуток відображається у звітності, а фактичні грошові потоки залишаються від'ємними. Головними чинниками ризику є недосконалість облікових процедур, відсутність належного внутрішнього контролю та загалом можливість умисного впливу на фінансові показники.

Систематизація усіх факторів ризику з облікової точки зору дозволяє визначити механізми, які запобігають або взагалі унеможливають маніпуляції з фінансовими даними. Використання прозорих облікових процедур забезпечує стабільне функціонування підприємства і підвищує довіру до підприємства з боку зацікавлених сторін.

Таким чином, належне застосування облікових стандартів і систем внутрішнього контролю є ключовими аспектами у запобіганні фальсифікацій та зміцненні фінансової безпеки на рівні підприємства й держави.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3299> (дата звернення 19.11.2025).
2. Мізякіна Н. О. Систематизація факторів ризику фальсифікації фінансової звітності: обліковий аспект. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6097/16.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 19.11.2025).
3. Михайлишин Н. П., Будник Л. А. Економічна експертиза достовірності фінансової звітності. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-18-2018.pdf#page%3D972> (дата звернення 15.11.2025).

УДК 631.162

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Боркович В. В.

аспірант

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4969-4697>

Цап В. Д.

кандидат економічних наук, доцент,

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8059-3122>

Сільськогосподарські підприємства функціонують у умовах високої капіталомісткості, значної залежності від сезонності, кліматичних змін та ринкової волатильності. Для України ці виклики посилилися через воєнні дії, руйнування інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів і обмеження експорту. У таких умовах питання диверсифікації джерел фінансування та забезпечення доступу до кредитів, грантів, лізингових і страхових механізмів набуває стратегічного значення. Міжнародні фінансові організації розширили присутність в Україні, зокрема Світовий банк, ЄБРР, IFAD та FAO, створивши нові можливості для аграріїв, але

водночас посилили вимоги до прозорості та ефективності використання коштів. Метою дослідження є комплексний аналіз джерел фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств у контексті сучасних викликів, зіставлення українських механізмів підтримки з міжнародними моделями та формування пропозицій щодо вдосконалення фінансової політики держави. У дослідженні використано звіти Світового банку [1], ЄБРР [2], FAO [3], OECD [4], а також документи Європейської Комісії щодо CAP 2023–2027 [5] та матеріали USAID AGRO [6]. Методи: системний аналіз, порівняльний метод, узагальнення аналітичних даних, контент-аналіз програм міжнародної технічної допомоги.

Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств є фундаментальною умовою їх стійкого розвитку, модернізації виробництва та здатності адаптуватися до зовнішніх шоків. У контексті України фінансова ситуація ускладнюється поєднанням високих виробничих ризиків, залежністю від природно-кліматичних умов, воєнними викликами та змінами на світових аграрних ринках. У зв'язку з цим аналіз джерел фінансування набуває стратегічного значення. Протягом 2023–2025 років спостерігається суттєве зростання ролі міжнародних фінансових інституцій у підтримці аграрного сектору України. Світовий банк через програму ARISE реалізує масштабні заходи з підтримки малих і середніх виробників, забезпечуючи доступ до грантових і кредитних ресурсів, спрямованих на відновлення інфраструктури та підвищення продуктивності [1]. ЄБРР, зі свого боку, зосереджується на розвитку логістичних маршрутів, портових потужностей, модернізації технічної бази та фінансуванні сталих технологій [2]. Сукупний ефект цих програм полягає у зниженні фінансових ризиків та формуванні умов для довгострокових інвестицій.

Одночасно державні механізми фінансової підтримки відіграють ключову роль у забезпеченні ліквідності підприємств та їх доступу до кредитів. Програма «5-7-9%», адаптована під аграрний сектор, забезпечила понад половину кредитних угод для МСП у 2023–2024 роках. Розширення державних гарантій стало вирішальним фактором для банків, які у звичайних умовах відмовлялися кредитувати високоризикові агропроекти. Також діють програми здешевлення техніки, компенсації вартості насіння, підтримки тваринництва та садівництва, проте їх фінансування залишається нерівномірним, що створює ризики нестабільності у плануванні інвестиційних циклів. У міжнародній практиці прикладом системної підтримки сільського господарства є Спільна аграрна політика ЄС (CAP), яка забезпечує стабільне фінансування фермерів за рахунок поєднання прямих виплат, інвестиційних програм та екологічних стимулів [5]. Понад 70% коштів CAP спрямовуються на забезпечення доходів фермерів, що дозволяє їм покривати базові виробничі витрати та інвестувати у розвиток господарств. Решта коштів спрямовується на підвищення ефективності ресурсокористування, аналіз ґрунтів, цифровізацію агровиробництва, впровадження точного землеробства та перехід до кліматично нейтральних технологій. Для України корисним є досвід довгострокового планування та стабільності фінансування, що суттєво контрастує з частими змінами державних програм підтримки.

Проблемним аспектом фінансового забезпечення в Україні залишається низький рівень розвитку агрострахування. Рівень страхового покриття не перевищує 5% загальних посівних площ, тоді як у ЄС цей показник становить близько 70% [3]. Відсутність страхового захисту унеможливорює залучення довгострокових кредитів, оскільки банки вимагають мінімізації виробничих ризиків. Міжнародний досвід демонструє, що субсидоване страхування є одним із найбільш дієвих механізмів стабілізації аграрних доходів, і його впровадження в Україні дозволило б суттєво збільшити інвестиційну активність підприємств. Важливим джерелом фінансування виступають інструменти лізингу, які використовуються як у розвинених економіках, так і в країнах, що розвиваються. Лізинг дозволяє підприємствам оновлювати технічний парк без значних одноразових інвестицій. Протягом 2023–2024 років програми USAID AGRO та ЄБРР суттєво розширили можливості українських аграріїв у доступі до лізингових продуктів, що дало змогу частково компенсувати втрати техніки, спричинені війною [6].

Окрім традиційних фінансових ресурсів, дедалі більшого значення набувають фінтех-рішення та цифрові платформи. OECD акцентує, що цифрові моделі кредитування,

використання супутникових даних для оцінки ризиків, автоматизовані системи страхування та електронне подання заявок здатні суттєво зменшити трансакційні витрати та розширити доступ фермерів до фінансування [4]. Це особливо актуально для України, де рівень доступу малих фермерів до банківських послуг залишається обмеженим. Таким чином, основними тенденціями фінансового забезпечення українських сільськогосподарських підприємств є збільшення ролі міжнародних ресурсів, розширення державних гарантій, розвиток лізингу та зростання потреби у страхуванні, а також необхідність цифровізації фінансових інструментів.

Для формування стійкої моделі фінансового забезпечення необхідно поєднувати короткострокові та довгострокові джерела фінансування, посилювати інституційну спроможність та підвищувати прогнозованість державної політики. Українські аграрні підприємства потребують системного реформування механізмів фінансування. Поєднання внутрішніх, державних та міжнародних ресурсів є необхідною умовою стійкого розвитку. Рекомендується: (1) розширити програми гарантування кредитів; (2) стимулювати страхування; (3) розвивати довгострокові інвестиційні інструменти; (4) активніше інтегруватися у міжнародні програми; (5) впроваджувати цифрові фінансові платформи.

Список використаних джерел

1. ARISE Project Reports (2023–2025) / World Bank. URL: <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P180158> (дата звернення 11.11.2025).
2. Agricultural Financing Programs in Ukraine / EBRD. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine.html> (дата звернення 11.11.2025).
3. FAO. The State of Food and Agriculture 2023/2024. URL: <https://www.fao.org/publications/sofa>
4. OECD. Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2025. URL: <https://www.oecd.org/agriculture/topics/agricultural-policy-monitoring-and-evaluation/> (дата звернення 11.11.2025).
5. CAP Strategic Plans 2023–2027 / European Commission. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview_en (дата звернення 11.11.2025).
6. Annual Sector Reports 2023–2024 / USAID AGRO. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine/agro> (дата звернення 11.11.2025).

УДК 339.5:336.744

КРИПТОВАЛЮТИ У СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ: МАКРО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

Боркович В. В.

аспірант,

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5815-1569>

Цап В. Д.

науковий керівник,

кандидат економічних наук, доцент,

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8059-3122>

Станом на кінець 2025 року капіталізація глобального криптовалютного ринку перевищила 3 трильйони доларів США, що свідчить про його зростаючу роль у світовій